

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta (E 52/2024 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta (E 52/2024 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 10/2024 vp — E 52/2024 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Atso Romakkaniemi, Luonnonvarakeskus
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Tornio-Muonijokiseura ry

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö (E 52/2024 vp)

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2024 neuvonsa vuoden 2025 TAC:sta Itämeren kalakannoille. ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Neuvoissa ei ole otettu huomioon TAC:n asettamisessa huomioon otettavia silakan vaelluksia pääaltaan ja Riianlahden välillä eikä Venäjän osuutta silakka-, kilohaili- ja lohikannoista.

Komissio antoi 26.8.2024 ICES:n neuvojen perusteella ehdotuksensa neuvoston asetukseksi Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuonna 2025. Komissio täydentää ehdotuksensa Pohjanlahden silakan TAC:n osalta epävirallisella asiakirjalla, joka valmistunee syyskuun puolivälin jälkeen.

Pääasiallinen sisältö (EJ 10/2024 vp)

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2024 neuvonsa vuoden 2025 TAC:sta Itämeren kalakannoille. Pohjanlahden silakkaa koskeva ICES:n neuvo on muista kalakannoista poiketen saatu vasta 16.9.2024. Neuvon antaminen viivästyi, koska ICES arvioi uudelleen kyseistä kalakantaa koskevat viitearvot.

Komissio on ilmoittanut, että se ei tule antamaan Pohjanlahden silakasta komission ehdotusta, vaan se täydentää edellä mainittua ehdotustaan Pohjanlahden silakan TAC:n osalta epävirallisella asiakirjalla (non-paper), joka valmistunee syyskuun aikana.

Valtioneuvoston kanta (E 52/2024 vp)

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2025 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen perusteella vuodeksi 2025 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 40 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että määrästä vähennetään komission ehdotuksen mukaisesti vapaaajankalastuksen saalis (1 340 lohta), ilmoit-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

tamattomat saaliit (1 550 lohta), hylkeiden vahingoittamat (1 860 lohta) sekä alamittaisina vapautetut ja kuolleet lohet (370 lohta), jolloin TAC asetettaisiin 34 787 loheksi. Suomen kiintiö olisi 8 989 lohta.

TAC vahvistettaisiin vain sivusaaliita varten, mutta Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voitaisiin neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella ja 59°30'N pohjoispuolella neljän merimailin ulkopuolella kiellettäisiin siis sekä lohien kaupallinen että vapaa-ajankalastus kokonaan.

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. On tärkeää, että tämä sitoumus säilyy EU-tasolla ja Suomella säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää, otammeko siirtoja vastaan muilta jäsenvaltioilta. Näin pystymme kansallisesti ottamaan ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohien nousun jokiin kaikissa tilanteissa, on lohikannan tila sitten heikentymässä tai tavoitteiden mukaisesti paranemassa. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin kansallisesti lohitalanteen ja erityisesti lohien nousua jokiin koskevan tiedon perusteella. Tänä vuonna Suomi ei ottanut vastaan siirtoja muilta jäsenvaltioilta. Kesän 2024 heikko lohinousu ei puolla lohikiintiöiden siirtämistä Suomelle myöskään ensi vuonna.

Reaktiona heikkoon lohinousuun Suomi pyrkii myös siihen, että jäsenvaltiot sitoutuisivat olemaan siirtämättä vuoden 2024 lohikiintiöiden käyttämättömiä osia vuodelle 2025. Suomen osalta tämä tarkoittaisi, että 1 666 lohta (10 %:n käyttämätön osuus Suomen vuoden 2024 kalastuskiintiöstä, jonka komissio normaalisti siirtäisi Suomelle automaattisesti) ei siirrettäisi kuluvalta vuodelta suurentamaan vuoden 2025 lohikiintiötä, vaan Suomen lohien kalastuskiintiö olisi ensi vuonna 8 989 lohta.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että lohienkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Valtioneuvosto kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohien vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU säännöksiin.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

Suomenlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (9 440 kpl) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis (yht. 491 lohta) sekä Venäjän osuus (9,3 %, 832 lohta) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti noin 8 117 lohta. Suomen lohikiintiö olisi 7 285 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto ottaa kantaa Pohjanlahden silakan TAC määrään, kun ICES:n neuvo siitä on saatu 16.9.2024. ICES arvioi Pohjanlahden silakan kutukannan koolle ja kalastuskuolevuudelle uudet viitearvot, jonka perusteella TAC voidaan asettaa kalastuskuolevuuden MSY vaihteluvälin mukaisesti.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 95 340 – 125 344 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus, jolloin EU:n TAC olisi 83 881 – 111 034 tonnia (108 – 175 % lisäys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 40 368 tonnia). Komissio ehdottaa vaihteluvälin alinta lukua.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 30 394 – 45 235 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus ja Fmsy olisi kalastuskuolevuuteen perustuvan komission ehdotuksen mukaisesti 41 635 tonnia.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Komissio ehdottaa läntiselle silakalle sivusaalis TAC:a, jonka määrä olisi 394 tonnia. Lisäksi komissio ehdottaa, että aiemmin sallittu pienimuotoinen silakan rysä- ja verkkokalastus tulisi kielletyksi.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 130 195 – 169 131 tonnia.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 117 071 – 152 082 tonnia (42 – 24 % vähennys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 201 000 tonnia). Komissio ehdottaa vaihteluvälin alinta lukua vähennettynä yhdellä tonnilla (117 070 tonnia).

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Valtioneuvosto myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaaajan kalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24 – 26. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sivusaalis-TAC asetetaan riittävän korkealle tasolle, jotta vältetään tilanteet, joissa sivusaalis-TAC:n pienenus rajoittaisi perusteetta muuta kalastusta.

Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n määräksi 191 tonnia.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muita kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n määräksi 93 tonnia.

Punakampela

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 20 062 tonnia osa-alueilla 22 – 32.

Komissio ehdottaa TAC:n säilyttämistä vuoden 2024 tasolla 11 313 tonnia.

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2025 neljää meripeninkulmaa kauempänä perusviivoista mitattuna.

Komissio ehdottaa tämän rajoituksen jatkamista.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan omaaloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

Valtioneuvoston kanta (EJ 10/2024 vp)

Peruskanta

Suomi kannattaa Pohjanlahden silakan TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 66 446 – 74 515 tonnia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä Itämeren kalastusmahdollisuuksista ja kalakantojen tilasta

Komissio on 26.8.2024 antanut ehdotuksen Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2025, ja maatalous- ja kalastusneuvoston on tarkoitus päättää asiasta kokouksessaan 21.—22.10.2024. Vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo saatiin Kansainväliseltä merentutkimusneuvostolta (ICES) pääosin toukokuussa 2024. Pohjanlahden silakkakantoja koskevan tieteellisen neuvon ICES antoi kuitenkin vasta 16.9.2024, kun nyt käsiteltävänä oleva valtioneuvoston selvitys oli jo toimitettu eduskunnalle. Valtioneuvosto on toimittanut eduskuntaan tältä osin jatkokirjelmän (EJ 10/2024 vp), minkä lisäksi maa- ja metsätalousvaliokunnalle on toimitettu Pohjanlahden silakan kokonaiskiintiötä koskeva komission epävirallinen asiakirja.

Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomen peruskanta lähtee edelleen siitä, että kalastusmahdollisuudet tulee vahvistaa kalakantoja ja niiden kalastusta koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n kalakantoja koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä lähtökohtaa tärkeänä, ja korostaa, että kalastuksen sääntelyä koskevan päätöksenteon EU-tasolla tulee perustua tutkimustietoon niin kalakantojen nykytilasta kuin sääntelyehdotusten ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista (ks. MmVL 12/2024 vp — E 39/2024 vp). ICES:n tieteellistä neuvoa on voitu siihen liittyvistä epävarmuuksista huolimatta pitää myös jälkikäteen arvioituna parhaana käytettävissä olevana tietopohjana päätöksenteolle, mikä käy ilmi muun muassa jäljempänä lausunnossa käsiteltävien ja viime vuonna paljon julkista keskustelua herättäneiden Pohjanlahden silakkakantojen osalta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on useissa viime vuosina antamissaan lausunnoissa tuonut esiin huolensa Itämeren kalakantojen tilassa tapahtuneista muutoksista ja useiden kalakantojen nopeasta taantumisesta. Nämä muutokset ovat asiantuntijoiden arvioiden mukaan ensisijaisesti seurausta Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneista muutoksista. Muutokset kalakantojen tilassa korostavat tarvetta kiinnittää entistä enemmän huomiota merivesien tilaan ja

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

luonnon monimuotoisuuteen Itämerellä vaikuttaviin paineisiin ja uhkiin, mukaan lukien myös ilmastonmuutoksen vaikutukset. Kalastus ei ole ollut määräävä tekijä kalakantojen kehityksessä viime vuosina. Kalastuksen sääntely on kuitenkin ainoa käyttökelpoinen keino, jolla kalakantojen tilaan voidaan ihmistoimin vaikuttaa lyhyellä aikavälillä. Valiokunta korostaa, että toimet kalakantojen nopean elpymisen varmistamiseksi ovat tärkeitä sekä Itämeren ekosysteemin tasapainon että kalastuselinkeinon tulevaisuuden kannalta.

Pohjanlahden silakan kokonaiskiintiö

Pohjanlahden silakkaa koskeva ICES:n neuvo on muista kalakannoista poiketen saatu vasta 16.9.2024. Neuvon antaminen viivästyi, koska ICES arvioi uudelleen kalakantaa koskevat viivtearvot. ICES:n neuvonannon mukaan Pohjanlahden silakan vuoden 2025 kokonaiskiintiö on 66 446—74 151 tonnia, mikä perustuu edellisestä vuodesta parantuneeseen kanta-arvioon. Komissio ilmoitti, että se ei anna ehdotusta Pohjanlahden silakan kokonaiskiintiöstä, vaan se täydentää 26.8.2024 antamaansa asetusehdotusta epävirallisella asiakirjalla. Komission 23.9.2024 päivätty epävirallinen asiakirja on toimitettu maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi. Komission näkemyksen mukaan silakan kokonaiskiintiö tulisi asettaa ICES:n neuvon alarajan mukaisesti 66 446 tonniin, mikä merkitsisi 21 prosentin nostoa viimevuotiseen kokonaiskiintiöön verrattuna.

Pohjanlahden silakkakanta on taloudellisesti Suomen kalatalouden tärkein kalakanta, ja kokonaiskiintiön merkittävä kasvu parantaa olennaisesti kalastuselinkeinon ja silakan jalostusteollisuuden toimintaedellytyksiä. Valtioneuvoston selvityksen mukaan silakkakannan arvioidun koon kasvu merkitsee myös sitä, että komissiolla ei ole mahdollisuutta soveltaa sen vuonna 2023 ehdottamaa perustetta silakan kalastuksen kieltämiseksi. Silakkakannan vahvistuminen osoittaa, että Suomen kanta ja neuvoston ratkaisu silakan kalastuksen jatkamisesta ICES:n tieteellisen neuvon perusteella vuonna 2024 oli perusteltu. Valiokunta pitää myönteisenä, että myös silakoiden kuntokerroin on jonkin verran parantunut vuosien 2021—2022 aallonpohjasta. Tutkimusta ja toimia tämän Suomelle tärkeän silakkakannan tilan ja ikärakenteen saamiseksi nykyistä paremmalle tasolle on tärkeää edelleen jatkaa.

Suomenlahden, Saaristomeren ja Itämeren pääaltaan silakan kokonaiskiintiö

Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan niin sanotun keskisen silakan kokonaiskiintiö tulee vahvistaa ICES:n neuvon mukaisesti siten, että EU:n kokonaiskiintiö olisi 83 881 — 111 034 tonnia. ICES:n suositus vuodelle 2025 on yli kaksinkertainen suhteessa vuoden 2024 suositukseen, ja komission ehdotus ICES:n neuvon alarajan mukaiseksi kokonaiskiintiöksi merkitsee 108 prosentin lisäystä vuoden 2024 kiintiöön. Syinä kiintiön merkittäville kasvulle ovat kahden edellisvuoden alhainen kalastuskuolevuus, 2022 syntynyt vahva vuosisiluokka ja silakan kasvun parantuminen. Keskisen silakan tilanteen kehittyessä parempaan suuntaan maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että niin kalakantojen kestävyys kuin kalastuselinkeinon näkökulmasta pitkällä aikavälillä pyrkimyksenä tulee olla mahdollisimman vakaa kiintiötaso.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien kokonaiskiintiö

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien sekä Suomenlahden lohien suositukset suurimmista sallituista saaliista kattavat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti. Vuosien 2023 ja 2024 Pohjanlahden lohikantojen emokalamäärät sekä Tornionjoen ja Simojoen nousulohimäärät ovat olleet hyvin alhaiset. Tämän huolestuttavan kehityksen taustalla on lohien korkea kuolleisuus merivaelluksen aikana, eikä tarkkaa syytä kuolleisuuden kasvulle tiedetä. Pohjanlahden pienten lohikantojen on arvioitu olevan erityisen suuressa vaarassa. Vuodelle 2024 ICES suositteli lohien kalastuksen sulkemista pääaltaan lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä, koska Ruotsissa olevan Ljunganjoen lohikannan tilan oli arvioitu heikentyneen kriittistä kynnyks-arvoa huonommaksi. Tänä keväänä ICES:n uudistetussa arviossa Ljunganjoen lohikannan tila osoittautui aiempaa arviota paremmaksi, minkä seurauksena ICES ei näe estettä kutuvaelluksella olevan lohien kalastuksen sallimiselle Perämeren lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä.

ICES:n Pohjanlahdelle suosittelemaan enintään 40 000 lohien kiintiöön sisältyy kaikki kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen aiheuttama kokonaispoistuma kannasta sekä hylkeen pilaama ja muu poisheitetty saalis. Valtioneuvoston selvityksessä lähtökohtana on, että Pohjanlahden kaupallisen kalastuksen kiintiö olisi komission ICES:n neuvonannon perusteella esittämä 34 787 lohta. Suomen kiintiö olisi tällöin 8 989 lohta eli selvästi pienempi kuin vuonna 2024, jolloin se on ollut 13 945 lohta. Suomen kiintiöosuus olisi myös merkittävästi pienempi kuin kulu- van vuoden saalis Pohjanlahdella. Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella voitaisiin neljän merimailin sisäpuolelle kutuvaelluksen aikana kalastaa lohta kohdennetusti sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella samoin kuin kyseisen leveyspiirin pohjoispuolella neljän merimailin ulko- puolella kiellettäisiin sekä lohien kaupallinen että vapaa-ajankalastus kokonaan.

Historiallisen pieni lohikiintiö vaikuttaa haitallisesti niin kaupalliseen kalastukseen kuin vapaa- ajan kalastukseen sekä kalastusyritysten toimintaan pitkin rannikkoa. Lohi on ollut keskeinen saalislaji rannikkokalastajille, ja lohikiintiön koko on vaikuttanut suoraan rannikkokalastukseen. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on myös nostettu esiin, että edellä kuvattu neljän merimailin sääntö vaikuttaa erityisesti vapaa-ajankalastukseen kohtuuttoman voimakkaasti. On kuitenkin huomattava, että ICES:n kanta-arvio on yliarvioinut vuoden 2023 lohennousun Pohjanlahden jo- kiin, minkä lisäksi vuoden 2024 lohennousu Tornionjokeen on ollut ennustetta selvästi pienempi. Tornionjoki on poikastuotannon kannalta Itämeren alueen merkittävien lohijoki. Maa- ja metsä- talousvaliokunta pitää lohien luontaisen lisääntymisen turvaamista keskeisenä ja korostaa yleises- ti varovaisuusperiaatteen merkitystä kalastuksen sääntelyssä. Tämä tarkoittaa, että sääntelyssä tu- lee ottaa entistä paremmin huomioon ympäristössä ja kalakannoissa näkyvät negatiiviset signaa- lit jo varhaisessa vaiheessa. Valiokunta kiinnittää myös huomiota YK:n merioikeusyleissopimuk- sen määräyksiin alkuperävaltion vaelluskalakantoja koskevasta vastuusta ja alkuperävaltion tar- peiden huomioon ottamisesta kalastuskiintiöistä päätettäessä eli niin sanottuun kutuvaltioperiaat- teeseen.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää valtioneuvoston selvityksessä esitettyjä toimia lohikantojen heikkoon tilanteeseen vastaamiseksi edellä mainitun varovaisuus- ja kutuvaltioperiaatteen kan- nalta tarpeellisina ja tärkeinä. Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomi ei heikossa lohitalan-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

teessa ota vastaan mahdollisesti tarjolle tulevia kiintiösiirtoja muista Itämeren jäsenvaltioista eikä siirrä vuoden 2024 käyttämättömiä osia kiintiöstä vuoden 2025 kiintiöön. Suomi varmisti vuosina 2022 ja 2023 kaupallisen kalastuksen lohikiintiön säilymisen kohtuullisella tasolla kiintiövaihdoin. Vuonna 2024 mahdollisuutta kiintiövaihtoon ei käytetty. Kiintiövaihdot ovat olleet rannikkokalastukselle hyvin tärkeitä. Valiokunta kannattaa valtioneuvoston linjausta siitä, että mahdollisuus kiintiövaihtoihin tulee jatkossa säilyttää, vaikka vaihto ei olisikaan ajankohtainen vuoden 2025 osalta. Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomi pyrkii reaktiona heikkoon lohitilanteeseen siihen, että myös muut jäsenvaltiot sitoutuvat olemaan siirtämättä vuoden 2024 lohikiintiöiden käyttämättä jääneitä osia vuodelle 2025.

Suomenlahden lohen kokonaiskiintiö

ICES:n suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 9 440 lohta, mikä on 20 prosenttia pienempi kuin vuosille 2015—2024 annettu suositus. Komission ehdotus on ICES:n suosituksen mukainen ja perustuu siihen, että hylkeiden vahingoittamien lohien ja vapautettujen alamittaisten lohien määrä, arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus vähennetään kalastuskiintiöstä, jolloin kokonaiskiintiö olisi komission ehdotuksen mukaan 8 117 lohta. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää valtioneuvoston kannassa esitetyllä tavalla kokonaiskiintiön vahvistamista ICES:n suosituksen mukaisesti kannatettavana. Suomenlahdella ICES on tieteellisessä neuvossaan kiinnittänyt lisäksi erityisesti huomiota siihen, että lohenkalastus tulisi kohdentaa istutettuun loheen. Valiokunnan saamissa lausunnoissa keinona kalastuksen kohdentamiselle istutettuun loheen on esitetty muun ohella pyynnin ohjaamista sellaisten alueiden ulkopuolelle, jotka ovat luonnonlohen nousun kannalta erityisen tärkeitä.

Lopuksi

Valiokunta pitää kaikkien lohikantojen osalta tärkeänä valtioneuvoston kannassa ilmaista vaatimusta siitä, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan ja valvotaan tehokkaasti. Valtioneuvoston selvityksessä todetaan, että on erittäin tärkeää saada Itämerelle lohen monivuotinen hoitosuunnitelma, ja valiokunta katsookin, että Suomen tulee jatkaa aktiivista vaikuttamistyötä Itämeren alueella ja EU:ssa lohen monivuotisen hoitosuunnitelman saamiseksi. Valiokunta toteaa, että lohen vapaa-ajankalastuksella on tärkeä merkitys kalastusmatkailun parissa toimiville yrityksille ja aluetaloudelle, ja monivuotinen hoitosuunnitelma on tärkeä myös kalastusmatkailun toimintaedellytysten ja tulevaisuuden turvaamiseksi.

Valiokunta korostaa vielä lopuksi, että lohen ja muiden Itämeren kalakantojen tilaa tulee seurata aktiivisesti ja syitä tilassa tapahtuviin muutoksiin tulee tutkimuksin selvittää. Kalastuksen sääntelyssä tulee tutkimustiedon perusteella ottaa nykyistä paremmin huomioon sääntelyn kohteena olevien kalalajien vaikutukset muihin lajeihin ja koko ekosysteemiin. ICES:n ja kansallisten tutkimuslaitosten, kuten Suomessa Luonnonvarakeskuksen, työ Itämeren kalakantoja koskevan ajantasaisen ja luotettavan tiedon tuottamiseksi on tältä osin erittäin arvokasta. Valiokunta nostaa esiin, että kalakantojen lisäksi myös hylkeiden ja merimetsojen vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukselle aiheuttamista vahingoista tulee olla käytettävissä ajantasaista ja luotettavaa tutkimustietoa. Hallitusohjelman mukaan hylkeiden metsästystä merialueilla tehostetaan vaelluskalakantojen turvaamiseksi ja ammattikalastajien toimintaedellytysten parantamiseksi. Hylkeet ja meri-

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp

metsot vaikuttavat kalakantoihin laajasti, eikä vaikutuksia tule arvioida pelkästään ammattikalastajille aiheutuvien saalisvahinkojen perusteella.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 3.10.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk

jäsen Markku Eestilä kok (osittain)

jäsen Tiina Elo vihr

jäsen Ritva Elomaa ps

jäsen Laura Huhtasaari ps

jäsen Janne Jukkola kok

jäsen Antti Kangas ps

jäsen Teemu Kinnari kok

jäsen Milla Lahdenperä kok

jäsen Helena Marttila sd

jäsen Anders Norrback r

jäsen Piritta Rantanen sd

jäsen Timo Suhonen sd

jäsen Eerikki Viljanen kesk

jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2024 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

En voi yhtyä valiokunnan kantaan, sillä se ei suhtaudu riittävän varovasti kalakantojen heikkoon kehitykseen Itämerellä.

Kaikkein huolestuttavin on lohen tilanne. Lohen osalta sekä Suomenlahden että Pohjanlahden ja Itämeren pääaltaan luonnonloheen kohdistettava kalastus tulisi keskeyttää kokonaan vuoden 2025 osalta. Suomenlahdella kalastus olisi kohdistettava vain istutettuun loheen, Pohjanlahdella ja Itämeren pääaltaan osalta lohenkalastusta ei tulisi harjoittaa lainkaan.

Lohikannat ovat olleet jatkuvassa laskussa lähivuosina. Kalastuskiintiöitä on laskettu ja tilanteeseen on yritetty reagoida, mutta kehitys on tästä huolimatta ollut heikko. Heikosta tilanteesta kertoo myös ICES:n suositus Suomen kiintiöstä, alle 9000 kalaa sekä Suomenlahden että Pohjanlahden osalta.

ICES:n suosituksessa ei kuitenkaan näy kuluvan vuoden tilanne, joka on ollut vielä edellisiä heikompi. Lohen nousua Suomen jokiin haittaa kalojen korkea kuolleisuus jo merivaelluksen aikana. Syytä korkeaan kuolleisuuteen ei tiedetä. Selvää on, että tilanteen ei odoteta paranevan lähitulevaisuudessa.

Heikosti voivan ja alati heikkenevän kalakannan suojaaminen vaatii kalastuksen keskeyttämistä määräajaksi. Kalastuksen keskeyttäminen aiheuttaa haittaa sekä ammattikalastukselle että vapaa-ajan kalastukselle. On kuitenkin syytä tunnustaa, että lohen tilanne on niin kriittinen, että mikäli järeisiin toimiin ei ryhdytä nyt, on erittäin mahdollista, että lohi katoaa jopa kokonaan Itämerestä. Tämä on vielä merkittävästi vakavampi uhka Itämeren kalastukselle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ei yhdy valtioneuvoston kantaan, vaan ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.10.2024

Tiina Elo vihr